

บทบาทของอัยการต่อสิทธิสตรี ในกระบวนการยุติธรรม

“นี่ถูกข่มขืนเพราะแต่งตัวล่อแหลมนะสิ” นายตำรวจหนุ่มกล่าวถึง
ผู้เคราะห์ร้ายวัยเพียง 12 ปีที่ถูกข่มขืน

.....
“หนูไม่รู้จะอธิบายให้คุณตำรวจเข้าใจได้ยังไง หนูถูกผู้ชายข่มขืน แล้วหนูยังต้องมาเล่า
รายละเอียดให้ผู้ชายฟังอีก” เหยื่อที่ถูกข่มขืนอีกรายหนึ่งเล่า

.....
ผู้หญิงที่ถูกทำร้ายร่างกายหรือล่วงละเมิดทางเพศมักจะไม่ได้รับการปฏิบัติที่ดีเมื่อเข้ามาใน
กระบวนการยุติธรรม ซึ่งอาจเป็นเพราะขาดการฝึกอบรม ทักษะคดีเกี่ยวกับเพศ หรือแม้แต่การ
ใช้ภาษากฎหมายที่ทำให้ผู้หญิงต้องตกเป็นเหยื่อซ้ำซ้อน นอกจากนี้ การที่กระบวนการยุติธรรม
ไม่มีบริการหรือการให้คำปรึกษาที่เหมาะสมยังเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่เป็นห่วงเป็นอย่างยิ่ง

ด้วยความตระหนักในบทบาทของอัยการในฐานะผู้ดำเนินกระบวนการยุติธรรมในฝ่ายบริหาร
ของรัฐ มีอำนาจหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกพิจารณาสำนวนการสอบสวนแล้วส่งวินิจฉัย
คดีต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงความผิดในคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศ สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่ง
ประเทศไทย (TIJ) พร้อมด้วย องค์การเพื่อการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ และเพิ่ม
พลังของผู้หญิงแห่งสหประชาชาติ (UN Women) และอัยการภาค (Regional Public
Prosecutors Department) ได้ร่วมกันจัดสัมมนาเรื่อง “บทบาทของอัยการต่อสิทธิสตรีใน
กระบวนการยุติธรรม” ขึ้น เพื่อสร้างความตระหนักและให้ความรู้เกี่ยวกับประเด็นอ่อนไหวที่
เกี่ยวกับเพศและวิธีปฏิบัติสำหรับอัยการ

ความไม่เท่าเทียมกันทางเพศในสังคมนั้น เกิดจากทัศนคติเชิงวัฒนธรรมของสังคมที่ผู้ชายเป็น
ใหญ่และสามารถเห็นได้ชัดเจนในสังคมทุกระดับ แนวคิดนี้ทำให้ผู้ชายมีอำนาจมากกว่าผู้หญิง
ในด้านการปฏิบัติ ผู้ชายมักเป็นผู้ตีความระเบียบและกฎหมายที่กดขี่เพศหญิง แต่อีกแง่หนึ่งเรา
จะสังเกตเห็นว่า คนที่อยู่ในระบบยุติธรรมนั้นปฏิบัติต่อผู้หญิงอย่างไม่เท่าเทียมกับเพศชาย

ท่านทูตอติศักดิ์ ภาณุพงศ์ ที่ปรึกษาพิเศษของ TIJ กล่าวว่า “การที่เราไม่ได้ตระหนักเรื่องความ
เท่าเทียมกันทางเพศและการเหยียดเพศ ทำให้เหยื่อในคดีล่วงละเมิดทางเพศนั้นตกอยู่ในความ
เสี่ยง ทั้งความเสี่ยงอันเนื่องมาจากทัศนคติเจ้าหน้าที่ซึ่งมาyardคดีเกี่ยวกับเพศหญิง และเสี่ยงที่จะถูก
ล่วงละเมิดซ้ำในกระบวนการพิจารณาคดี”

ผู้หญิงที่ถูกทำร้ายหรือล่วงละเมิดทางเพศจำนวนมากที่ไม่ยอมแจ้งความหรือดำเนินคดีเพราะ
ผู้หญิงมักจะไม่เชื่อมั่นหรือกลัวระบบยุติธรรม นอกจากความกลัวและความอายแล้ว ผู้หญิงยัง
ถูกหมั่นไส้คดีครีในกระบวนการยุติธรรมด้วย อัยการจึงมีบทบาทสำคัญในจุดนี้ ทั้งในการป้องกัน
และการปกป้องเหยื่อจากการอ้ายั้งจิตใจและอารมณ์

Anna Karin Jatfors

รองผู้อำนวยการประจำภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก UN Women

แอนนา-คาริน แจทฟอร์ส รองผู้อำนวยการประจำภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก UN Women อ้างอิงผล
จากรายงานการศึกษาเรื่อง คดีข่มขืน ความเข้าใจเรื่องการตอบสนองของกระบวนการยุติธรรม
ทางอาญาต่อความรุนแรงทางเพศในไทยและเวียดนาม ว่า “ผู้หญิงที่เป็นเหยื่อของการล่วง
ละเมิดทางเพศหรือการข่มขืนเผชิญอุปสรรครอบด้านในการเข้าถึงความยุติธรรม ไม่เพียงมี
ความยากลำบากในการเข้าถึงความช่วยเหลือต่าง ๆ แต่ยั้งรวมถึงทัศนคติ และอคติของ
เจ้าหน้าที่ตำรวจและผู้ปฏิบัติงานในฝ่ายตุลาการด้วย” รวมทั้งกล่าวต่อว่า

“แม้แต่ในกรณีที่เจ้าหน้าที่เคารพสิทธิของผู้หญิง แต่อาจไม่ทราบว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไรในเรื่อง
นี้ เช่น การบันทึกข้อมูลระหว่างตำรวจและอัยการไม่ประสานงานกัน เหยื่อต้องพูดคุ้ยซ้ำแล้วซ้ำ
เล่า ทำให้พวกเธอเจ็บปวดมากขึ้น บางรายมีระยะเวลาในการยึดคดีที่ยาวนาน เรื่องที่เล่าจาก
ปากคำของผู้เสียหายอาจแตกต่างกันออกไป หรือเมื่อต้องเจอคำถามที่ต่างออกไป อาจทำให้เรื่อง
ที่เหยื่อเล่ากลายเป็นเรื่องไม่น่าเชื่อถือได้”

นางสมศรี วัฒนไพศาล อธิบดีอัยการภาค กล่าวว่า “ผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรม จะต้อง
เข้าใจว่าการกระทำรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กนั้นรุนแรงขึ้นทุกวัน กระบวนการทางกฎหมายต้อง
มีการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เข้าถึงผู้เคราะห์ร้ายมากขึ้นไปอีกทางอารมณ์”

จากสถิติของ UN Women พบว่า ร้อยละ 91 ของคดีข่มขืนในประเทศไทยเป็นการกระทำของ
คนที่รู้จักกัน และมักเกิดขึ้นในบ้านหรือห้องพักในโรงแรม ร้อยละ 44 ของผู้หญิงที่เป็นเหยื่อการ
ทำร้ายร่างกายหรือล่วงละเมิดทางเพศถูกกระทำโดยคู่ครองของตน นอกจากนี้ การศึกษาใน
จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า มีเพียงร้อยละ 46 ของผู้หญิงที่ถูกทำร้ายเท่านั้นที่กล้าบอกเล่าให้คน
อื่นฟัง

อย่างไรก็ดี สิ่งที่เกิดขึ้นจริงอาจจะดูย้อนแย้งกัน คือ ในกรณีที่ผู้เคราะห์ร้ายกล้าที่จะแจ้งความ
หรือเล่าเรื่องที่ถูกรายงานหรือถูกล่วงละเมิดทางเพศ ผู้บังคับกฎหมายมักมีแนวโน้มที่จะ
ถือว่ากรณีเหล่านี้เป็นเรื่องในครอบครัวหรือ “หัวเมียติดกัน” และปล่อยให้ทั้งสองฝ่ายตกลงกันเอง
หรือโน้มน้าวไม่ให้ผู้หญิงเอาความ

ทางออกในระยะยาวทางหนึ่งคือการเปลี่ยนทัศนคติที่ว่า เพราะหน่วยของสังคมที่เล็กที่สุดคือ
ครอบครัว ดังนั้น เรื่องในครอบครัว ควรต้องเก็บไว้ในครอบครัว นอกจากนี้ ในสังคมที่ผู้ชายเป็น
ใหญ่ อำนาจของสามีและภรรยาไม่สมดุลกัน และนำไปสู่ทัศนคติที่ว่าสามีเป็นผู้มีอำนาจมาก
ที่สุดในบ้านและใช้อำนาจนั้นเหนือภรรยาและลูก ๆ

ที่มา : Mgronline โดย ผู้จัดการออนไลน์